

Panama dokumentleriniň syry şu hatda

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Panama dokumentleriniň syry şu hatda PANAMA DOKUMENTLERINIŇ SYRY ŞU HATDA

«Panama dokumentlerinde» türk işewürleriniňem ady peçan edildi.

Bu ýagdaýa nähili baha bermegimiz gerek?

Men öz ýazgylarymda tanymal amerikan ykdysatçysy Jozef Stiglisiň adyny kän gezek agzap geçendirin.

Ol Kembriž, Ýel, Oksford, Stanford, Prinston, Kolumbiýa ýaly dürli uniwersitetlerde professorlyk etdi. Bill Klintonyň prezidentlik eden döwründe Ykdysady geňeşçiler toparynyň başlygy bolup işledi.

Bütindünýä bankynyň başlygynyň orunbasary bolup işläp ýörkä, Türkiýe ýaly ýurtlaryň nähili uçuryma togarlanyp barýanyňy görüp öz islegi bilen işden gitdi.

Onuň Bütindünýä bankynyň we IMF-niň hakyky ýüzüni paş edip ýazan haty gyzgyn seslenme döretdi.

Stiglisiň 2001-nji ýylda Nobel baýragyny almagy geň galdyrýardy. Çünki ol altyn ýyllaryny başdan geçirýän neoliberalizme-wagşy kapitalizme garşy gazaply tankydy bellikleri edipdi.

Stiglisiň «Deňsizligiň bahasy» atly kitabyndan sitatalar alyp,

«Panama dokumentleriniň» aslynda nämäni ýüze çykarandygyny ýazaýyn. Serediň, Stiglis hatynda näme diýýär:

«Salam, men kapitalizm!

Kiçijik gyzzagazlaryňyzy barbi gurjaklar bilen ulaltdym. Bu gün olaryň sizden estetiki operasiýa üçin pul talap edýänine näme üçin geň galýarsyňyz! Bähbitlerim üçin moda industriýasyny döretdim! Isleýän zadymy-da gazandym, 17 ýaşan gyzlaryň köpüsi daşky sypatyndan nägile.

Men kapitalizm! Bir aýalyň moda žurnalyňyň sahypalaryny 15 minut eýläk-beýläk agdarmasy onuň öz sypatyny halamazlygyna ýeterlik bolýar!...»

Hat munuň bilenem çäklenmeýär. Dowam edeliň.

NEW YORK TIMES BESTSELLER

JOSEPH E. STIGLITZ

WINNER OF THE NOBEL PRIZE IN ECONOMICS

"A searing read." —Nicholas Kristof

THE PRICE OF INEQUALITY

HOW TODAY'S DIVIDED SOCIETY
ENDANGERS OUR FUTURE

WITH A NEW PREFACE

kitapcy.ru

- **Iň uly ýalan!**

«Men kapitalizm!

Siziň dünýägaraýşyňyzy şeýle bir üýtgetdim welin, ogry başlyklardyr direktorlaryň geçen ömür ýoly siziň üçin üstünlige ýetmegiň hekaýaty bolup bilýär.

Men kapitalizm.

Bir adamyň günde ortaça 5,5 sagat telewizora seredýän, kitap okamaýan, teatrlara we kinoteatrlara az gidýän jemgyýetinde el-aýagymyň baglanma aladasy ýok!

Men kapitalizm.

Bilýäňizmi, Stiw Jobs möhüm adamlaryň biridi, emma siziň ýüzden biriňiziň zerurlyk duýýan enjamlaryňyzy üçünji dünýä ýurtlarynda (ösmedik yzagalak ýurtlar) arzan işçiler bilen öndürmekde ondan öňe geçjek ýokdy! Elbetde, ähli kapitalistler «apostollar» ýaly gürleýändir. Edil Bill Geýts ýaly 150 million dollarlyk 66 müň metr² jaýda ýaşaýan apostol!

Men kapitalizmdirin!

Meniň üçin sahna baýlyk üçin gyr-pyçak bolan neberelerden doly. Her ýyl 20 million çaga açlykdan ölýärkä, siz ylgaw dorožkasynyň üstünde artykmaç ýaglaryňyzy eretjek bolup arraygyňyzy gynaýarsyňyz!

Men kapitalizm.

Men sebäpli dünýäde 600 million semiz we 1,4 milliard aç adam bar!

Men kapitalizm.

«Starbucks» kompaniýasy üçin kofe ýetişdirýän daýhanyň ol ýerden bir çaska kofe satyn alyp bilmegi üçin işlemegi gerek!

Men kapitalizm.

Uzak Gündogarda 6-12 ýaşly gyzlar 200 dollar ýaly gülkünç bahalara seks gyrnagy hökmünde satylýarlar.

Men kapitalizm.

Erkin bazar ykdysadyýeti diýilýän zat dünýäniň iň uly ýalanydyr...»

Hatyň yzyny okalyňmy...

- **Işiň özeni şunda**

«Men kapitalizm.

Aýal-gyzlara seslenýäin! Haýyş edýärin, aýry-aýry närise görnüşine getirilendigiňizi ýadyňyza salmankaňyz «Victoria's Secret»-e ylgaň. Bir gysym lipçik-türsüge 80 dollar bereniňize monça boljagyňyza kepil geçýärin!

Men kapitalizm.

15 ýaşly çaganyň «iPad» almak üçin böwregini satanyny eşidip,

begenjimden dört boldum!

Men kapitalizm.

Taýlandiýada «Disney» zawody üçin işleýän çaganyň «Disneýlende» girerlik puly gazanmagy üçin 55 gün işlemegi gerek.

Men kapitalizm.

Afrika materiginden her ýyl 8,5 milliard dollara barabar almaz çykýar, materigiň açlyk meselesini çözmäge ýeterlik mukdarda.

Men kapitalizm.

Siziň almazlara gözüňiz gidýär, Hindistanda bir million adam gününe 1,2 dollar gazanyp, şol almazlary öndürýär.

Men kapitalizm.

Ýylda 20 million çaga açlygyndan ölýärkä, siz şol bir köýnekçäni hepdede iki gezek geýmäge utanýarsyňyz.

Men kapitalizm.

Siz haýsy hudaýyň gürrüňini edýärsiňiz, indi gözüňizi açyň, çokunýan ýeke-täk hudaýyňyz men!

Siz haýsy hudaýyň gürrüňini edýärsiňiz, musulmanlar baş ýyldyzly, Käbe manzaraly otellerde ybadat edip ýörkä!

Men kapitalizm.

Siz haýsy hudaýyň gürrüňini edýärsiňiz bütin dünýä hristianlaryň Noel baýramyny diňe söwda edip, wagtyny geçirmek üçin belleýärkä, ABŞ-da öýsüz-öwzarsyz ýedi million adamyň bardygyndan hiç kimsäniň habary ýok. Çünki teleýaýlymlarda görýän amerikanlaryňyzyň hemmesi serhowuzly willalarda ýaşaýar.

Men kapitalizm.

Ýene meň aýdanym boldy! Ähli aýallary holodilnikleriniň içi azykdan hyryn-dykyn doly durka-da, hiç zatlarynyň ýokdugyna ynandyrdym.

Dünýä ilatynyň 50%-i dünýä baýlyklarynyň we gorlarynyň 1%-ne eýe. Dünýä ilatynyň 1%-i dünýä baýlyklarynyň we gorlarynyň 50%-ne eýe.

Men kapitalizm.

Bankirler meniň perzentlerimdir. Amerikanlaryň 85%-i eger maddy ýagdaýlaryny gowulandyryp bilse, faşistik hökümeti saýlap biljekdiklerini aýdýar. Ine, şuňa kapitalyň güýji

diýilýär!

Sizi öz erkiňize goýmaýan, pikirleriňize el urýan, ahyrsoňynda polisiýanyň gúllesi bilen öldürýän sistemany öz eliňiz bilen gurmagyňyz nähili geň? Siziň agzyňyzy-burnuňyzy döwüp, türmä dykmalary üçin sistema gurmaga sarp edilýän puly salgyt bahanasy bilen öz jübiňizden çykaryp bermegiňiz nähili geň?..»

Ýagny... «Panama dokumentleri nämekä?» diýip menden soramaň.
«Türkiýe näme üçin faşizme tarap barýar?» diýip menden soramaň.

Işiň özenini, syryny şu hat aýdyp berýär...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 11.05.2016 ý. Publisistika